

Успешен филм навън? Само с български сюжет

Скоро филмите ще са по кината само като рекламна кампания, а истинското им разпространение ще е чрез стрийминг платформите, което си има и добри страни, казва известният режисьор Стефан Командарев

Екатерина Титова

Новият филм на Стефан Командарев „Посоки“ завладя сърцата на публиката и журито в престижната селекция „Особен поглед“ на кинофестивала в Кан. Лентата представя автентична картина на българското общество чрез ежедневието в такситата и даде заявка за подем в българското кино. Въпреки че „Посоки“ не получи награда, той спечели най-важното признание – на зрителите. Как се създава успешен филм с малък бюджет и какви промени настъпват в киноиндустрията – разказва самият режисьор, продуцент и сценарист.

– С какъв сюжет нашето кино може да пробие в чужбина?

– Само с оригинален български сюжет, който се развива у нас. Колкото по-често представяме българската действител-

ност, толкова по-добре. Това е интересно и продаваемо по света, а не някакви опити за копиране на чужди сюжети.

– Какво мислите за стрийминг платформите, те отново събудиха дебати

на фестивала в Кан? Това бъдеще ли е, или заплахата за филмовото изкуство?

– По никакъв начин не е заплахата, очевидно е бъдещето. Дори се говори, че през 2019 г. филмите ще излизат по кината само като част от рекламната кампания, за да се вдигне шум, а истинската премиера и разпространение ще бъде в интернет през стрийминг платформите. Всички обичаме да ходим на кино и ни е тъжно за големия екран, но искаме или не, това е реалността. Аз се надявам да останат киносалони за ценители, т.нар. арт кина, но цялостно посоката е ясна. Разбира се, това си има и хубава страна. Когато един филм се разпространява чрез подобна платформа, между зрителя и продуцента седи единствено тя, което реално може да доведе до приходи за продуцента. Например, ако моят филм сега излезе по киносалоните във Франция и зрителят плати 10 евро, за да го гледа, парите биха се разпределили по следния начин: сериозен процент, около 60-70%, отиват към собственика на киносалона, плюс комисиона и такси, някакви пари отиват и към дистрибутора за Франция, който също си прибира комисионата, плюс разходи за реклама. Следващият във веригата е световният дистрибутор на филма, който също отчислява сериозни проценти. Накрая на хранителната верига седи продуцентът, който е поел цялата отговорност да направи филма, инвестирал е време и пари. Много рядко продуцент на европейски филм може да получи възвръщаемост. Когато тези платформи станат масова практика, между зрителя и продуцента ще седи само платформата.

– С какво Кан промени съдбата на вашия филм?

– Съдбата на филма се разви по възможно най-добрия начин. Попадайки в официалната селекция, веднага се започнаха продажби и филмът беше закупен за разпространение във Франция, Испания, Италия, Белгия, Люксембург, Холандия, Полша, Естония, Гърция, Турция, дори и Китай. Отвори се вратите на много големи и важни фестивали. През август сме на фестивал в Сараево, който е най-големият за Югоизточна

Европа, което ще бъде нашата регионална премиера. След това сме в Торонто – един от най-големите фестивали в света, който се смята за врата към целия американски континент. Освен всичко Кан ни даде и някакво самочувствие и ще ни помогне за намирането на международно финансиране за следващи проекти, защото, за съжаление, в България ситуацията е доста проблематична. От години водим дълга битка, за да се случат някакви промени, но за момента безуспешна. Целта е създаването на национален фонд „Кино“, който да акумулира и извънбюджетни средства за филмопроизводство, както е по цяла Европа.

– Вие как финансирате проектите си?

– Има два световни модела на финансиране на филми – американски и европейски. Филмовата индустрия в САЩ е основно бизнес, тъй като няма езикова бариера. За да излезе на печалба един филм и да си върне капиталовложението, трябва да има поне 80 милиона зрители, което за холивудски филм е лесно постижимо. За филм от малка държава, на чийто език се говори само от жителите на тази страна, е много трудно това да се случи. Затова в европейските страни моделът е абсолютно различен и се смята, че киното не е само бизнес, а и културен продукт, и той се финансира от регионални, национални и европейски фондове за филмопроизводство. За да може един филм да се финансира като европейска копродукция, първо трябва да се отпусне финансиране от собствената държава. „Посоки“ е копродукция между България, Германия и Македония, плюс фондът за кино „Евроимаж“ към Съвета на Европа – но за да се случи всичко това, трябва в началото да ги има българските пари. Скоро имаше сесия на Националния филмов център, на която кандидатстваха 60–70 проекта, финансираха се за производство едва 3. По-добре е парите да се разпределят между 7 или 10 филма, макар и на по-малки части.

КАМЕРА: Васил Василев – Зуека, в кадър от снимачната площадка на филма „Посоки“

– Отдавна се говори за румънската нова вълна в киното, вече можем ли да говорим и за българска вълна?

– Едно френско специализирано списание написа статия за българската нова вълна. Тя трябва да се отгледа, да не ѝ се пречи, а да ѝ се помага, за да се случи. Ние сме държавата с най-ниския процент от brutния вътрешен продукт за култура – 0,5%, както и за образование, което също е показателно. Стигнахме дотам да завиждаме на македонците, защото имат фонд кино и 1,8% от БВП за него. Както ми каза шефът на македонския филмов фонд преди няколко години, след като уредиха закона за киното и създадоха техния фонд: „Това беше делото на живота ми, сега вече няма значение чие е правителството“. Вече няма значение министърът на културата от коя партия е или какви са симпатиите му.

– В „Посоки“ представяте персонажи, вдъхновени от реални таксиметрови шофьори. Какви са техните истории?

– Шест таксита са, сюжетите са вдъхновени от истински истории, но са много променени и развити. Неслучайно съществува терминът „развитие на сценария“, който в случая с „Посоки“ премина през 11 варианта. В Европа има негласно правило, че един сценарий узрява за снимане между 11-ия и 14-ия му вариант. Ние в момента работим върху следващ сценарий. Идеята е да направим трилогия, в която „Посоки“ да бъде първият филм, последван от още два, които отново да показват българската действителност. Прекарахме

месеци наред нощно време из София и по това време се срещат основно три вида автомобили – таксита, полицейски коли и линейки. Идеята на следващия филм е да представи няколко истории в патрулки. Имаме вече първи вариант на сценария.

– Разкажете ни повече за снимачния процес на „Посоки“.

– Снимахме по особено труден и амбициозен начин, защото всеки епизод е заснет в един кадър. Имахме много дълъг репетиционен процес, в рамките на който заснехме целия филм един път. Това е предизвикателство и за актьорите, защото има епизоди от по 19 минути. Актьорите, които са в ролята на таксиметрови шофьори, освен че играят, и шофират в софийския трафик, което не е лесно. Месеци наред избирахме точните маршрути за всеки епизод.

Имахме един много труден епизод с Иван Бърнев и Герасим Георгиев – Геро, който шофираше. Част от действието се развиваше в подлез, трябваше да правим грим в кадър, т.е. в рамките на 12 секунди, в които камерата е към единия актьор, гримьорът слага грим на кръв, защото е имало бой между двата персонажа. Имаше и смешни моменти – на финала на един дубъл таксито е спряло, един от актьорите е задволана и се чуди накъде да поеме, а другият е на задната седалка и „играе“ умрял, и в този момент до нас спира истинско такси. Таксиметровият шофьор започва да пита „Колега, има ли проблем?“, при което актьорът продължава да играе и не му отговаря, но истинският шофьор е много упорит – „колега, какво става?“ и актьорът се опитва да му направи знак да се махне. В крайна сметка трупът отзад се засмя при цялата ситуация и кадърът пропадна. Но това е хубав пример за солидарността между шофьорите.

– Кога ще бъде премиерата на филма за България?

– Първото показване ще е на фестивала „Златна роза“ в края на септември във Варна. По кината тръгва на 29 януари. **И**